

de raad van de gemeente Westerkwartier
per mail via griffie@westerkwartier.nl

Contactpersoon

T. Nipperus

Kenmerk

1969216666

Datum

31 maart 2025

Onderwerp

Problematiek thuiszitters en onderwijsuitval

Geachte leden van de raad,

Op 3 maart 2025 heeft het CDA schriftelijke vragen gesteld over de problematiek thuiszitters en onderwijsuitval. Uit een rapport van oudervereniging Balans zou blijken dat tienduizenden kinderen in Nederland geen onderwijs ontvangen terwijl zij daar wel recht op hebben. De oudervereniging stelt dat het huidige onderwijssysteem te veel gericht is op de aanwezigheid van kinderen in de schoolgebouwen en te weinig op het recht van elk kind op passend onderwijs. Het rapport "Thuiszitters tellen" is te vinden op de website van Balansdigitaal: [Thuiszitters tellen - Balans](#). Naar aanleiding van voornoemd rapport, heeft het CDA onderstaande vragen gesteld. Hieronder volgen per vraag de antwoorden.

Aantal thuiszitters in Westerkwartier: Hoeveel kinderen in de gemeente Westerkwartier staan geregistreerd als thuiszitter? Is er mogelijk sprake van onderrapportage, bijvoorbeeld door kinderen die thuis zitten maar niet als thuiszitter geregistreerd zijn?

Antwoord:

Thuiszitters zijn kinderen die om verschillende redenen niet naar school gaan. We registreren kinderen met een vrijstelling, de kinderen die absoluut verzuimen (geen schoolinschrijving hebben) en de kinderen die relatief (regelmatig afwezig) of luxe verzuimen (buiten de schoolvakanties op vakantie). Over het schooljaar 2023 -2024 hebben we de volgende cijfers geregistreerd:

- a. Kinderen die een **vrijstelling** hebben van onderwijs. In het vorige schooljaar betrof dit 48 leerlingen met de volgende redenen:
 1. Psychische of lichamelijke klachten: 25 kinderen
 2. Bezwaar tegen levensbeschouwelijke richting van buurscholen: 18 kinderen
 3. Kinderen die in het buitenland wonen: 5 kinderen

Postadres

Postbus 100
9350 AC Leek

Contact

Telefoon 14 0594
info@westerkwartier.nl

www.westerkwartier.nl

Pagina

1 van 6

De lichamelijke en psychische klachten worden door een onafhankelijk arts vastgesteld. In het schooljaar 2022-2023 hadden we in de gemeente Westerkwartier nog 14 vrijstellingen op grond van psychische en lichamelijke klachten. In het schooljaar 2023-2024 is dit aantal gestegen naar 25 leerlingen.

- b. Daarnaast registeren we de kinderen die geen schoolinschrijving hebben. We noemen dit **absoluut verzuim**. Deze kinderen zijn nog wel leerplichtig (tot 16 jaar) of kwalificatieplichtig (16 tot 18 jaar) en worden zo snel mogelijk door de leerplichtambtenaar of doorstroomcoach teruggeleid naar school. In het vorige schooljaar ging het om 16 kinderen, waarvan 5 inmiddels weer naar school gaan. Met 6 jongeren, in de leeftijd van 16 tot 18 jaar, zijn gesprekken gevoerd door een van onze doorstroomcoach (voorheen RMC) . En 5 jongeren zijn begeleid door de leerplichtambtenaren.
- c. Tot slot houden we het **relatief verzuim en het luxe verzuim** bij. Dit zijn de kinderen die vaak te laat of regelmatig afwezig zijn en de kinderen die buiten schoolvakanties ongeoorloofd afwezig zijn. Vorig schooljaar zijn 290 gesprekken gevoerd. De meeste zaken zijn afgehandeld met een waarschuwing, 6 kinderen zijn doorverwezen naar bureau Halt (afkorting voor Het Alternatief). Bureau Halt wordt ingeschakeld als er sprake is van een strafbaar feit. Door laagdrempelig gesprekken met kinderen en ouders te voeren, wordt geprobeerd om jeugdcriminaliteit te voorkomen of te beperken. In 13 casussen is een proces-verbaal opgesteld, waarvan 4 kinderen ongeoorloofd buiten de schoolvakanties op vakantie waren.

Jeugdconsulenten, leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches werken in het Westerkwartier heel nauw samen. Bij veel kinderen waar thuis jeugdzorg nodig is, zijn er ook regelmatig problemen op school. Deze kinderen worden niet alleen door jeugdconsulenten gesproken maar ook door leerplichtambtenaren. In het schooljaar 2023-2024 ging het om 349 kinderen. In vergelijking met het schooljaar 2019-2020 is dit aantal verminderd. Toen ging het nog om 441 kinderen. In de jaren daarna was een dalende lijn zichtbaar. Sinds het schooljaar 2021-2022 lopen deze aantallen weer op. Mogelijk heeft dit nog te maken met de gevolgen van de coronapandemie. We zien vooral psychische- en gedragsproblemen toenemen.

De kinderen die niet door de scholen geregistreerd worden, komen niet bij de gemeente in beeld. Dit zijn de kinderen die geoorloofd (ziek) thuis zitten. Scholen melden deze kinderen niet bij leerplicht omdat ze zelf proberen om de kinderen weer naar school te krijgen. Daarbij speelt ook vaak de band met ouders een rol. Scholen willen de goede verstandhouding met ouders niet op het spel zetten. De gemeente bespreekt regelmatig met de scholen, op verschillende niveaus, het belang van een goede registratie.

Een uitgebreid verslag met cijfers over de afgelopen jaren, wordt in het tweede kwartaal aan de raad voorgelegd.

Ondersteuning voor kinderen met speciale behoeften: Welke ondersteuning biedt de gemeente Westerkwartier momenteel aan kinderen met bijzondere behoeften, zoals autisme, dyslexie, ADHD of hoogbegaafdheid? Is er voldoende gespecialiseerde begeleiding beschikbaar?

Antwoord:

Kinderen die bijzondere behoeften hebben binnen het reguliere onderwijs, kunnen deze ondersteuning krijgen op grond van het passend onderwijs. Scholen, samen met de schoolbesturen en het samenwerkingsverband dragen hier zorg voor. Als de problemen niet binnen het passend onderwijs kunnen worden opgelost omdat er jeugdzorg nodig is, dan denkt de jeugdconsulent en/of de leerplichtambtenaar mee. In sommige situaties leidt dit tot onderwijs-zorg arrangementen. Als dit allemaal niet lukt, kan de school een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) schrijven voor het speciaal onderwijs. Binnen het speciaal onderwijs heeft de gemeente Groningen samen met de regiogemeenten een collectief aanbod van zorg binnen de school georganiseerd. Voor een aantal scholen voor speciaal onderwijs en tussenvoorzieningen in de stad Groningen hebben we dit kunnen realiseren.

Het betreft de volgende scholen:

- de Wingerd;
- WA van Liefland;
- de Prins Johan Friso (voorheen Groningen Buitenschool en Mytylschool);

En de schakelvoorzieningen

- Portalis intensief in Bedum;
- De Springplank;
- Metis (in de Biotoop in Haren);
- Talentklas (W.A. van Liefland)

Geoorloofd vs. ongeoorloofd verzuim: Heeft de gemeente gegevens over kinderen die langer dan drie maanden ongeoorloofd afwezig zijn? Hoe verhoudt dit aantal zich tot geoorloofd verzuim en zijn er verborgen thuiszitters?

Antwoord:

Het geoorloofd verzuim wordt niet gemeld door scholen. Deze kinderen zijn daarom niet bij de gemeente in beeld. Het ongeoorloofd verzuim wel. Dit wordt geregistreerd als relatief en luxe verzuim. Er valt dus niets te zeggen over de verhouding geoorloofd verzuim en verborgen thuiszitters.

Samenwerking met scholen: Hoe werkt de gemeente Westerkwartier samen met scholen om thuiszitters vroegtijdig te identificeren en ondersteuning te bieden? Wat is de rol van jeugdzorg en is er voldoende afstemming tussen onderwijs en zorg?

Antwoord:

In de dagelijkse praktijk is er afstemming tussen onderwijs, leerplicht en jeugdzorg. Scholen moeten leerlingen registreren die meer dan 16 uren ongeoorloofd afwezig zijn geweest in een periode van 4 weken. Deze signalen worden opgepakt door de leerplichtambtenaar. De gemeente blijft daarbij wel afhankelijk van een juiste registratie van verzuim door de scholen. Daarnaast wordt op bestuurlijk- en beleidsniveau samengewerkt in het ROGO (Regionaal Overleg Gemeenten Onderwijs), waarbinnen op overeenstemming gericht overleg wordt gevoerd. Hieronder hangen werkgroepen in regio West waarin casussen worden besproken en waar voorstellen voor beleidsaanpassingen worden voorbereid. Een van deze werkgroepen houdt zich bezig met (dreigende) thuiszittende leerlingen.

Daarnaast zijn er schoolcontactpersonen en schoolmaatschappelijk werkers van Sociaal Werk De Schans in de scholen aanwezig om kinderen en jongeren te ondersteunen of verbinding te leggen met instanties die dat kunnen doen. Ook verzorgen zij weerbaarheids-, faalangst-eenzaamheids- en andere collectieve trainingen in de scholen en hebben ze oog voor bijvoorbeeld jonge mantelzorgers. Al deze inzet is ook gericht op het voorkomen van verzuim. Tot slot zijn er in samenwerking met allerlei organisaties diverse preventieve programma's op scholen. Om de mentale gezondheid onder schoolgaande kinderen te bevorderen, wordt onder andere de STORM aanpak gebruikt. Een aanpak die door scholen zelf ingekocht kan worden. Deze aanpak bestaat uit lessen over mentale gezondheid, inzet van mentoren, vragenlijsten van de GGD over de geestelijke gezondheid voor de middelbare schoolleerlingen in het tweede en vierde leerjaar en een training voor jongeren die niet lekker in hun vel zitten. De STORM aanpak kan bijdragen aan het voorkomen van thuiszittende leerlingen.

Preventie en risicogroepen: Is de gemeente bekend met kinderen die risico lopen om thuiszitter te worden, zoals aangegeven in het rapport van Balans? Zijn er preventieve maatregelen of programma's om onderwijsuitval te voorkomen?

Antwoord:

De gemeente is bekend met kinderen die risico lopen om thuiszitter te worden. Veelvuldig verzuim van school is een van de risicofactoren. Deze kinderen worden als relatief verzuim geregistreerd en krijgen een (of meerdere) gesprek (ken) met een leerplichtambtenaar.

Daarnaast worden diverse programma's ingezet om kinderen zo lang en goed mogelijk onderwijs te laten volgen:

- inzet schoolcontactpersonen/schoolmaatschappelijk werk in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs via Sociaal Werk de Schans
- inzet School als Wijk voor de mbo-leerlingen
- onderwijs-zorg arrangementen
- Binnen het primair onderwijs wordt binnen de regio West onderzocht of een klas kan starten voor hoogbegaafde leerlingen. Het plan is om deze klas in het nieuwe schooljaar te laten starten.
- Daarnaast zijn er plannen om kinderen structureel thuis onderwijs te geven door een ambulante leerkracht. De doelgroep betreft basisschoolleerlingen die al langere tijd niet naar school zijn geweest. Dit project is vorig schooljaar gestart onder de naam Wel in ontwikkeling. Vijf kinderen hebben thuis onderwijs ontvangen.

Daarnaast zet de Sociale agenda van Nij Begun intensief in op onderwijs door extra middelen in te zetten voor bijvoorbeeld Voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) en brugfunctionarissen in het primair onderwijs. Aan het uitvoeringsplan van deze agenda wordt momenteel gewerkt.

De middelen voor de vsv-ers gaan bijdragen aan de structurele financiering van Route Rubicon, een traject voor jongeren die geen startkwalificatie hebben maar nog wel een mbo-diploma, niveau 2 kunnen behalen. De brugfunctionaris in het primair onderwijs slaat een brug tussen onderwijs, kind en gezin. Deze functionaris draagt bij aan gelijke kansen voor kinderen door ervoor te zorgen dat kinderen mee kunnen blijven doen en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Onderwijs-zorginitiatieven: Wat is de positie van de gemeente Westerkwartier ten aanzien van onderwijs-zorginitiatieven voor kinderen met complexe problematiek? Is er een plan om deze te behouden of uit te breiden?

Antwoord:

De vraag om onderwijs-zorg arrangementen komen bij het team jeugd van de gemeente Westerkwartier binnen. Deze casussen worden individueel beoordeeld. Naast individuele inzet zijn we aan het onderzoeken of de collectieve inzet van jeugdhulp binnen het reguliere onderwijs kan worden uitgebreid. Dit levert minder individuele aanvragen om jeugdhulp op en mogelijk ook minder (tijdelijk) schooluitval.

Aandacht voor leerrecht in plaats van aanwezigheid: Is de gemeente het eens met Balans dat het onderwijssysteem te veel gericht is op schoolaanwezigheid en te weinig op het recht op passend onderwijs? Wat zijn de plannen om het onderwijs flexibeler en inclusiever te maken?

Antwoord:

We zijn het niet eens met de algemene stelling van Balans dat het onderwijs te veel gericht is op schoolaanwezigheid en te weinig op het recht op passend onderwijs. Per school, schoolbestuur en samenwerkingsverband zijn er verschillen te bemerken. We zijn er van overtuigd dat scholen zo goed mogelijk onderwijs aan kinderen willen geven maar dat het niet altijd lukt. Hoewel de gemeente niet direct verantwoordelijk is voor het inclusiever maken van het onderwijs, werken we wel intensief samen met het onderwijs. Dit doen we binnen het ROGO. Twee jaar geleden hebben we bijvoorbeeld, samen met de schoolbesturen en jeugdhulpverlening een conferentie georganiseerd op het Sterrenpad in Nuis, waar inclusiever onderwijs ook op de agenda stond. Het volgen van onderwijs is voor de meeste kinderen heel belangrijk. De leerplichtambtenaren, doorstroomcoaches en jeugdconsulenten hebben daar oog voor. Wel constateren wij dat het speciaal onderwijs heel beperkte plaatsen heeft voor kinderen die dat nodig hebben. Hierdoor ontstaan voorzieningen binnen reguliere scholen. De Traject Op Maat klassen (TOM) binnen RSG De Borgen in Leek zijn hier een voorbeeld van. Jongeren die structuur nodig hebben, hoogbegaafd zijn of dubbel bijzonder (hoogbegaafdheid met andere diagnoses als autisme) kunnen binnen De Borgen, in kleinere klassen onderwijs ontvangen. Dit zien we steeds meer ontstaan.

Veranderingen in de leerplichtwet: Ziet de gemeente mogelijkheden om bij te dragen aan de wijziging van de leerplichtwet, zodat het recht op onderwijs voor elk kind centraal komt te staan, in plaats van enkel aanwezigheid op school?

Antwoord:

Om het aantal thuiszitters terug te dringen is het landelijk initiatiefvoorstel ingediend om de leerplicht te veranderen in leerrecht. Het leerrecht – het recht van het kind op onderwijs dat gericht is op een zo volledig mogelijke ontplooiing van diens persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens – zal daarmee expliciet in de wet staan. Daarnaast beoogt dit voorstel dat het leerrecht ingezet kan worden om werkelijk tot onderwijs en ontwikkeling voor elk kind te komen. De wet maakt flexibele oplossingen mogelijk wat betreft de onderwijstijd, de locatie en het programma. Ook worden de verantwoordelijkheden van diverse betrokkenen verduidelijkt en op elkaar aangesloten.

De Raad van State heeft inmiddels advies uitgebracht en geconcludeerd dat het voorstel veel vraagt van partijen in het onderwijs, zoals schoolbesturen en leerkrachten. Zij zullen een benadering moeten volgen die meer op de individuele leerling is toegespitst. De financiële en organisatorische gevolgen zijn niet in kaart gebracht en daarom heeft de Raad van State een negatief advies gegeven. Het wetsvoorstel is nog in behandeling bij de Tweede Kamer.

De gemeente Westerkwartier volgt de landelijke ontwikkelingen.

Het college hoopt de raad hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

A. van der Tuuk, burgemeester

R. Kleijnen, secretaris